УДК 069.003:658.1

О.Ю. Бєлєнкова

канд. економ.наук, доц.

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАСІБ ОТРИМАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

У статті розглядаються питання формування комплексної збалансованої політики управління оборотними активами. Розглянуті теоретичні підходи до визначення поняття «оборотні активи», основні заходи, реалізація яких необхідна під час формування системи управління оборотнии активами. Стверджується, що основою зростання конкурентоздатності є вдосконалення механізму управління оборотними засобами *підрядних будівельних підприємств.*

Ключові слова: конкурентоздатність, оборотні активи, управління оборотними активами, оборотність оборотних активів, будівельна галузь,ефективність використання оборотних активів.

Вступ.Внаслідок економічної кризи, різкого скорочення ділової активності, неефективності державної фінансово-кредитної, бюджетно-податкової і цінової політики та недосконалості правової бази, більшість будівельних підприємств не може забезпечувати рентабельність виробництва. Тому раціональне і ефективне використання обігових коштів, що може використовуватись як один з вагомих чинників підвищення конкурентоспроможності підприємства, набуває все більшої актуальності саме під час дії кризових явищ.

Для українських будівельних підприємств, так само як і для підприємств інших видів діяльності, основою стійкості і стабільного розвитку є управління оборотним капіталом, спрямоване не стільки на досягнення ефективності виробництва та мінімізацію операційних витрат в короткостроковому періоді,

скільки на підтримку зростання у майбутньому. Наскільки ефективно підприємство здійснює управління оборотним капіталом, відображається на рівні заборгованості, операційних витратах, платоспроможності та майбутній економічній стійкості. Тому завдання з забезпечення ефективності функціонування оборотного капіталу належить до числа найбільш важливих загальноекономічних проблем, оскільки нестача оборотних коштів стримує розвиток, знижує ділову активність вітчизняних підприємств, зменшує ефективність операційної діяльності та є однією із причин їх невисокої інвестиційної привабливості.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема збільшення ефективності використання оборотних активів та управління ними з метою підвищення конкурентоспроможності не є новою. В економічній літературі. інтерес до питань управління оборотними активами часто підсилюється в періоди економічних криз, що проявляється створенням великої кількості нових теоретичних положень та практичних рекомендацій.

Вирішенню завдань з оцінки, прогнозування, управління оборотними активами підприємств присвячені праці зарубіжних та вітчизняних вчених, а саме: Ареф'євої О.В., Айзенштейна М.Д., Балабанова І.Т., Бланка І.А., Бригхема Ю.Ф., Ван Хорна, Ковальова В.В., Литвина М.І., Поддєрьогіна А.М., Стоянової О.С., Шеремета А.Д. тощо

Проблеми формування оборотних активів будівельних підприємств, галузеві особливості, переваги та недоліки, теоретичні та практичні завдання з управління оборотними активами підприємств будівельної галузі у своїх працях досліджували наступні вчені: Барканов А.С., Верхоглядова Н.І., Гойко А.Ф., Ізмайлова К.В., Міхельс В.О., Рижакова Г.М., Ушацький С.А., Федосова О.В., Федоренко В.Г.

У даний час ще багато завдань з управління оборотними активами будівельних підприємств потребують вирішення. Не дивлячись на значну увагу, що приділяють науковці та економісти-практики даному питанню, можна стверджувати, що пошук теоретичних і практичних шляхів вирішення проблеми

підвищення ефективності управління оборотними активами для забезпечення умов стабільного розвитку будівельних підприємств завжди є актуальним. Це викликає необхідність подальших досліджень в даному напрямі.

Постановка завдання.Метою статті є огляд різних теоретичних підходів до поняття «оборотні активи будівельного підприємства», розробка практичних рекомендацій щодо їх оцінки та управління, з урахуванням галузевих особливостей.

Основна частина. Аналіз літературних джерел, присвячених оборотним активам підприємств будівельної галузі дозволив визначити, що на даний час теоретичне підґрунтя управління оборотним капіталом вже цілком сформоване, але в економічних наукових джерелах не існує однозначного визначення сутності оборотних активів. Використовуються різні поняття (оборотні активи, оборотні кошти, оборотний капітал, поточні активи, оборотні фонди, оборотні засоби та ін.).

А.М. Поддєрьогін [7, с.187] визначає оборотні активи як кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку. І.О. Бланк [2, с. 162] дає визначення оборотним активам як сукупності майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаються протягом одного операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу. Білик М. Д. [1, с. 161] дає визначення оборотним активам як групі мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями. А.А. Мазаракі [6, с. 524] визначає оборотні активи як сукупність матеріальних та грошових цінностей підприємства, що знаходяться в постійному кругообороті, змінюють свою матеріальну форму протягом одного операційного циклу та в повному обсязі переносять свою вартість на товари, що реалізує підприємство.

Вивчення економічної літератури, в якій розглядається система

показників, які характеризують стан та використання оборотних активів, дозволяє зробити висновок, що методика аналізу ефективності управління оборотними активами за останні роки майже не змінилася. Більшість авторів, для визначення їх ефективності, використовують показники оборотності, рентабельності, ліквідності, тривалості операційного і фінансового циклів.

Ефективне управління складом та структурою оборотного капіталу є важливим чинником забезпечення конкурентних переваг підприємства шляхом раціонального використання обігових коштів будівельних підприємств

До найважливіших завдань управління оборотним капіталом, від реалізації яких залежить можливість досягнення завдань ефективної операційної політики підприємства належать (рис.1):

- визначення оптимального обсягу оборотних активів;
- визначення оптимальної структури оборотних активів;
- оптимізація витрат на фінансування для підтримки певного обсягу оборотних активів;
- управління чистим оборотним капіталом;
- забезпечення ліквідності та платоспроможності оборотних активів;
- управління тривалістю фінансового та операційного циклів;
- формування оптимального обсягу товарно-матеріальних запасів;
- управління дебіторською заборгованістю;
- управління грошовими коштами тощо.

Особливості функціонування будівельних підприємств (форма власності, організація та технологія будівельного процесу, стосунки з постачальниками і замовниками, структура витрат, фінансовий стан тощо) обумовлюють особливості формування їх операційного та фінансового циклів. Операційний цикл відображає період повного обороту грошових активів у виробничому процесі, фінансовий цикл - період, протягом якого підприємство фінансує свою господарсоьку діяльність.

Рис.1.Завдання з управління оборотним капіталом будівельного підприємства

Прискорення оборотності протягом виробничого циклу може відбуватися на наступних стадіях кругообігу:

— на стадії формування запасів — за рахунок системи управління запасами (оптимізації їх потреби та наявності, визначення надлишків та їх ліквідації, вибору постачальників і поліпшення організації постачання);

— на стадії виробництва — за рахунок впровадження нової техніки, організаційних рішень, технологій, підвищення продуктивностіі праці, що сприятиме скороченню виробничого циклу без зниження якості;

— на стадії реалізації — за рахунок оптимізації системи оплати виконаних робіт за договорами підряду. У будівництві в системі обліку стаття “готова продукція” відсутня, що свідчить про те, що обігові кошти цих підрядних підприємств не приймають товарної форми і переходять з виробничої форми безпосередньо в грошову.

На даний час поміж економістів відсутня єдина точка зору з приводу того, що вважати готовою продукцією будівництва і, відповідно, у який момент завершується кругообіг обігових коштів підрядних будівельно-монтажних організацій. Пропонуємо розуміти під готовою продукцією

підрядного підприємства повністю прийняті за актом передачі та оплачені згідно актів КБ-2в та КБ-3 виконані будівельні роботи *за окремим договором підряду*. Основними ознаками, що визначають готовність проміжної будівельної продукції (виконання окремих будівельних робіт на об'єкті) виступають її завершення в натурі і відчуження від виконавця - підрядника.Тобто один будівельний об'єкт може розглядатись як сукупність багатьох видів проміжної будівельної продукції (будівельних робіт).

Ще однією особливістю, яку потрібно враховувати при формуванні оборотних активів будівельного підприємства є потреба в обігових коштах, часто досить значного розміру, для обслуговування закінченої, але ще не зданої та не оплаченої замовниками будівельної продукції.

Для зменшення тривалості фінансового циклу потрібно зменшенні періоду обертання дебіторської заборгованості та (або) збільшення періоду обігу кредиторської заборгованості, збільшення прибутковості використання оборотних активів і зниженню вартості їх формування, оптимізацію розміру чистого оборотного капіталу тощо.

Підвищення оборотності обігових коштів дає змогу збільшити обсяги виробництва й реалізації продукції без залучення додаткових фінансових ресурсів.

Висновки. Кризові явища в економіці в цілому та у будівельній галузі зокрема, постійні зміни державної фінансово-кредитної, бюджетно-податкової політики вимагають від будівельних підприємств, для збереження конкурентних переваг та отримання нових конкурентних позицій, не тільки удосконалювати систему управління оборотними активами, але й шукати нові джерела поповнення їх обсягу та підвищення ефективності використання.

Для забезпечення конкурентних переваг, обсяг оборотних активів має бути достатнім для забезпечення в довгостроковому періоді стабільної виробничої та фінансової діяльності підприємства та забезпечувати ліквідність та платоспроможність будівельного підприємства в короткостроковому періоді.

Список літератури:

1. Білик М.Д. Управління фінансами державних підприємств. К.: Знання, 1999 . – 312 с.

2. Бланк И. А. Управление активами / И. А. Бланк. – К. :Ника-Центр, Эльга, 2000. – 270 с.

3. Бондаренко О. С. Управління поточними активами: теоретичні основи та практичне застосування / О.С. Бондаренко //Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. - №3 (66). – С. 51–56.

4. Грабовський І.С. Методичні аспекти визначення ефективності управління обіговими коштами підприємства на основі показників обіговості / І.С. Грабовський, А.І. Баранов // Кримський економічний вісник. Науковий журнал. – 2013 - №5 (06). – С. 99-103.

5. Кірдіна О. Г. Управління оборотними активами підприємств / Кірдіна О. Г. // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2013. - № 43. – С. 133 – 137.

6. Мазаракі А.А. та ін. Економіка торговельного підприємства. К.: Хрещатик, 1999.- 800с.

7. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств/ А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.; Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.Д. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2007. . – 852с.

О.Ю. Беленкова

Управление оборотными активами строительного предприятия как средство достижения конкурентных преимуществ

В статье рассматриваются вопросы формирования комплексной сбалансированной политики управления оборотными активами. Рассмотрены теоретические подходы к определению понятия «оборотные активы», основные мероприятия, реализация которых необходима во время формирования системы управления оборотными активами. Утверждается, что конкурентоспособности предприятий является усовершенствование механизма управления оборотными активами подрядных строительных предприятий.

Ключевые слова: конкурентоспособность, оборотные активы, управление оборотными активами, оборотность оборотыих активов, строительная отрасль, эффективность использования оборотних активов.

O.Y. Bielienkova

Control current assets of construction companies as a tool to achieve competitive advantage

The formation of complex balanced current assets management policy are discussed in this article. The theoretical approaches to the definition of "current assets", the basic measures, which require implementation during the formation of current assets management.. It is alleged that the preservation improvement of the mechanism of management of working capital of the building enterprises on the growth of competitiveness of enterprises

Keywords: competitiveness, current assets, current assets management, turnover of current assets, the construction industry, efficiency of current assets.

УДК 658.005(477)

А.С.Кос
аспірантка

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БЕНЧМАРКІНГУ В УКРАЇНІ

Розглянуто та розкрито сутність поняття бенчмаркінг як одного із найефективніших інструментів щодо вдосконалення ефективності вітчизняних бізнес-процесів. Розглянуто основні визначення поняття бенчмаркінг. Досліджено наявні основні проблеми, пов'язані з методологією проведення бенчмаркінгу вітчизняними підприємцями. Висвітлено деякі психологічні та етичні аспекти застосування бенчмаркінгу, які безпосередньо гальмують його розвиток в Україні, не дивлячись на багаторічний успішний досвід інших високорозвинених